

Oponentský posudek diplomové práce Kateřiny Zajíčkové „Kreativní využití digitálních aplikací v literární výchově“

(Ústav české literatury a komparatistiky FF UK, obor Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy)

Cíl práce, její účel a směřování

Kateřina Zajíčková se ve své diplomové práci zaměřila na využití digitálních aplikací ve výuce literatury, věnuje se tedy tématu, které je vysoce aktuální a nabývá ve vzdělávacím kontextu (mj. i vzhledem k okolnostem distanční výuky) na důležitosti. Práci z velké části tvoří právě představení digitálních vzdělávacích zdrojů, text dokládá poučenost a zájem autorky o tuto oblast. Struktura práce postupuje od stručného představení teoretických východisek práce s digitálními technologiemi ve výuce, k charakteristice vybraných digitálních aplikací (Inkarnate, Genially a Twinery) k tvorbě vlastních digitálních materiálů s metodickým komentářem. Vzhledem k možnému praktickému zaměření práce, které akcentuje sama autorka, oceňuji přehledně zpracované a představené informace o digitálních zdrojích, specifikách aplikací, možnostech jejich využitelnosti ve výukovém procesu i o rozlišení kompetenčních úrovní jejich jednotlivých uživatelů.

V závěrečném oddílu textu představuje autorka dva vlastní návrhy digitálních materiálů s metodickým komentářem, interaktivní interpretační mapu a tzv. nelineární příběh. Centrální oblastí je pro diplomantku téma digitálních aplikací, reflexe oborového základu ve výuce literatury zůstává bohužel v některých ohledech poněkud stranou. Práce má být zaměřena i na problematiku interpretace literárního textu v didaktickém kontextu a případně na rozvoj čtenářství, předmětem mých komentářů, výhrad i podnětů k diskusi budou převážně otázky z této oborové a didaktické oblasti.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

Z hlediska metodologie mohou být diskutabilní zvolené konceptuální rámce: text vybízí k otázce ohledně používání pojmu literární výchova v protikladu k výuce literatury, autorka tuto svou konceptuální volbu vysvětluje pouze stručně odkazem na podkladovou studii NÚV, v níž je užíván termín literární komunikace. (Diplomantka jen uvádí, že literární výchova je pro ni ekvivalentem pojmu literární komunikace.) Použitím tohoto pojmu je implikováno pojetí výuky literatury jako disciplíny zařazené mezi tzv. expresivní předměty, což ale v textu zdůvodněno není. Detailnější pojednání by si zasloužilo také pojetí interpretace literárního textu ve škole, autorka sice zmiňuje koncept didaktické interpretace, se kterým pracuje Ondřej

Vojtíšek, nijak jej ale dále nerozvíjí nebo s ním nepolemizuje. Stejně je to i v případě odkazů na odbornou literaturu k tématu (Daneš, K. Hausenblas apod.) Stejně tak detailnější pojednání by si zasloužilo uchopení tvůrčího či tvořivého přístupu (s. 48), pojetí produkce je úzce zaměřené převážně na produkci textu, ale lze zvažovat i jiné konceptuální možnosti (produkce jako recepce apod.), což se pak může odrazit v návrzích konkrétních úkolů. Příliš není zreflektován výběr literárních textů a cíle, jimiž chce autorka ve výuce tímto výběrem dosáhnout či pokrýt. Např. volbu nekanonického textu, jeho „užitečnost“ pro výuku nebo volbu Zolova Zabijáka jako reprezentanta naturalismu pro výuku by bylo třeba více argumentovat.

Styl a prezentace

Text práce je kultivovaný a způsobem prezentace odpovídá nárokům kladeným na diplomové práce. Lze sice zaznamenat několik překlepů, ale jedná se pouze o drobné výjimky v jinak pečlivě a přehledně vypraveném textu, jehož struktura je logicky organizována.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

V rámci příloh, resp. metodických materiálů přináší Kateřina Zajíčková zajímavé nápady a podněty do výuky, zejména pro praktikující učitele, jak mohou využít práci s textem ve výuce. V některých ohledech by si materiály však zasloužily větší reflexi jednotlivých detailů či otázek, hlubší argumentaci výukových cílů, co tento způsob práce přinese žákům.

Některé konkrétní příklady: úkoly jsou často zaměřeny na děj příběhu, v případě nelineárního příběhu není bráno v úvahu rozlišení mezi diskursem a příběhem (a možnosti užitečnosti tohoto rozlišení právě pro výuku literatury), nebo je používáno vůči interpretaci textu problematické spojení „obsah díla“ („při akcentaci obsahu literárního díla“, s. 77), příp. charakteristika naturalismu v dopisu pro žáky jako směru „syrovějšího“ a „drastičtějšího“ než realismus (s. 78) apod. Také použití pojmů „synchronní“ a „asynchronní“ výklad může být zavádějící.

Znovu bych chtěla zdůraznit, že zaměření na digitální aplikace v této diplomové práci dominuje nad otázkami ryze literárními a otázkami literární výuky. Respektuji i chápu snahu o praktičnost materiálu, ale kriticky by měla být pojímána i oblast literární vědy a její aplikovatelnosti do výuky. V tomto ohledu bych tedy přivítala určitý komentář u obhajoby. Jaké oblasti interpretace textu a textové analýzy se pro výuku literatury jeví diskutabilně?

Jaké konkrétní otázky této oblasti se ukazovaly problematicky i ve vztahu k přenesení do rámce digitálních technologií a je třeba je podle diplomantky ještě promýšlet?

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k výše uvedenému navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze, 30. 8. 2021

Mgr. Andrea Králíková, Ph.D.